

T.C.

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

CEZA BÖLÜMÜ

Esas NO: 1980/112

Karar NO: 1980/174

ÖZET : Politik ve ideolojik

saikle işlenen sıkıyönetim askeri
mankemelerinin el koyduğu suçlarla genel
ve ortak amaç içerisinde bağlantılı bu-
lunan davaların Askerî Yargı yerinde
görülmesi gerektiği Hk.

K A R A R

Davacı : K.H.

Sanıklar : Mustafa Hacıömeroğlu, Yalçın Gömleksiz, İ.Hakkı Emiroğlu

O L A Y : 15.4.1979 günü, sanıkların Trabzon Emniyet Müdürünü öldürmeyi ka-
rarlaştırdıkları, bu amaçla bir taksi ile Akçaabat'a geldikleri, sanıklardan biri araçta
beklerken öteki ikisinin emniyet müdürünün bulunduğu kulübe çıkarak onu izledikleri,
C.Savcısı ve Sorgu Hakimi ile birlikte kulüpten çıkan Emniyet Müdürü'nün aracına bindiği
sırada, iki sanığın da kendi araçlarına bindikleri, araçlar hareket ettikten az sonra
sanıklardan Mustafa'nın Emniyet Müdürünü hedef alarak 4 el ateş ettiği, kurşunların
isabet etmemesi üzerine kaçmaya kalkıştıkları, kendilerini yakalamak için barikat
kuran polislerle ateş ederek kaçtıkları, daha sonra sanıkların yakalandığı, böylece sanık-
ların taammüden adam öldürmeye kalkışma, görevli memuru görev sırasında kasten öldürmeye
ve kalkışma ve 6136 sayılı Yasa'ya aykırı davranış suçlarını işledikleri ileri sürülerek
Trabzon C.Savcılığı'nca 16.8.1979 günlü iddianame ile eylemlerine uyan Türk Ceza Kanunu-
nun 449/2., 450/4., 61, 31., 33., 40., 71., 75/2. ve 6136 sayılı Yasa'nın 13. maddelerine göre
cezalandırılmaları istemiyle Trabzon Ağır Ceza Mahkemesi'ne kamu davası açılmıştır.

Trabzon Ağır Ceza Mahkemesi; 19.2.1980 gününde 1979/250-1980/33 sayı ile;
" sanıkların Büyük Ülkü Derneğine devam ettiklerinin anlaşıldığı, mağdur emniyet müdürü,
C.Savcısı ve Sorgu hakimi ile sanıklar arasında öldürmeye kalkışabilecek özel bir neden
bulunmadığı, olayın siyasi görüş ayrılığından meydana geldiği, suçun sıkıyönetim ilânına
sebep olan, hür demokratik düzeni ve temel hak ve özgürlükleri kaldırmaya yönelik yaygın
şiddet eylemi olduğu, Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarının da aynı doğrultuda bulunduğu"
gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiştir.

Erzincan-Erzurum-Kars İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı 2 No'lu Askerî Mahkemesi;
16.4.1980 gününde, 1980/133 sayı ile " Trabzon İli'nde sıkıyönetim ilân edilmediği gibi,
sanıkların; sıkıyönetim bölgesinde işlenen suçlarla genel ve ortak amaç içinde, üzerlerine

Esas NO: 1980/112

atılı suçu işlediklerine ilişkin herhangi bir kanıt bulunmadığı, bu nedenle davaya bakmanın mankemenin görevi dışında kaldığı ileri sürülerek görevli yargı yerinin belirlenmesi için Uyuşmazlık Mahkemesi'ne başvurulmasına karar vermiş ve ilgili belge örneklerini Mahkememiz'e göndererek duruşmayı başka bir güne ertelemiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE : Türk Ulusu adına yargı yetkisini kullanan Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümü; Başkan Ahmet H. Boyacıoğlu, Üye Fethi Üzdural, İsmail Oğuz, Hakkı Müderrisoğlu, Şeref Tolungüç, Servet Tüzün ve İsmet Onur'un katıldığı 9.6.1980 günlü oturumda, geçici raportör Danıştay Yardımcısı M. İlhan Dinç'in düzenlediği rapor ile dosyadaki belgeler, Cumhuriyet Başsavcılığı ile Askerî Yargıtay Başsavcılığı'nın Adli Yargı'nın görevli olduğu yolundaki düşünce yazıları okandıktan; oturuma, Cumhuriyet Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Durmuş Canioğlu ile Askerî Yargıtay Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Yavuz Ögüt'ün aynı doğrultudaki sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

Sanıklara atılı suçlar, sıkıyönetim ilânından sonra ve sıkıyönetim bölgesi dışında Trabzon-Akçaabat'ta işlenmiştir. Bu durumda görevli yargı yerinin belirlenebilmesi için 1402 sayılı Yasa'nın 13. ve 15. maddelerinin birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.

1402 sayılı Yasa'nın 15. maddesi kural olarak; bu maddede yazılı suçlardan sıkıyönetim ilânına ve faaliyetlerine ilişkin olanları sıkıyönetim ilânından sonra, sıkıyönetim bölgesinde işleyenlerin, sıkıyönetim askeri mahkemelerinde yargılanmalarını öngörmüş, bu kuralın istisnası aynı Yasa'nın 13. maddesinde yer almıştır. Anılan maddeye göre; sıkıyönetim askeri mahkemeleri 15. maddede belirlenen ana kuralın dışında sıkıyönetim ilânına neden olan suçları, sıkıyönetim ilânından önce işlemiş olanlarla, sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu suçlarla, genel ve ortak amaç içinde bağlantılı bulunan suçları işleyenlerin davalarına, suç sıkıyönetim bölgesi dışında işlense dahi bakmakla görevli tutulmuşlardır.

Sanıklara atılı suçlar; sıkıyönetim ilânından sonra ve sıkıyönetim bölgesi dışında işlendiğine göre, öncelikle anılan suçların; sıkıyönetim ilânına neden olan suçlardan olup olmadığı ayrıca, sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu suçlarla genel ve ortak amaç içinde bağlantılı bulunup bulunmadığı belirlenmelidir.

Dosya kapsamından, sanıkların; mağdur emniyet müdürünü öldürmeye kalkışmaları için özel bir neden ve buna ilişkin bir kanıt bulunmamaktadır. Sanıklar önceden anlaşarak ve tasarlıyarak üzerlerine atılı suçu işlemeyi planlamışlar, bu amaçla

Esas NO:1980/112

Emniyet Müdürünü izlemiş, Akçaabat'ta gelmiş ve bulunduğu kulüpten çıkıp aracı ile derken tabanca ile ateş etmişlerdir. Olayın özeti ve kişisel bir nedenden kaynaklar dığı, örgütsel bir yönünün bulunduğu dosya içeriğinden anlaşılmaktadır. Nitekim tan beyanları ve sanıkların ifadeleri de bu hususu doğrulamaktadır. Tanık Muhammer Yilm 17.4.1979 günlü ifadesinde; olay öncesi sanıkların kendi aralarında " bu akşam Emniyet Müdürü'nün işini bitireceğiz " diye konuştuklarını duyduğunu, Mahmut Yılmaz 16.4.1979 günlü ifadesinde çalıştırdığı kulübe gelen sanıkların, o sırada oyun oynayan Emniyet Müdürünü devamlı gözleyip aralarında gizli gizli işaretlediklerini, Yaşar Yılmaz ay günlü ifadesinde, sanıkların önce kulübü sorduklarını, hareketlerinden şüphelenip kulübe çıktığında sanıkların Emniyet Müdürünü gözletleyip kurnazca yapılan işaretlerle anlaştıklarını, tanık Polis Memuru Cevat Özdemir 22.7.1979 günlü ifadesinde sanık Yalçın'ı yakalayıp getirirken sanığın kendisine; " ben örgütten korkuyorum. Beni diğer sanıkların yanına koymayın " dediğini, Öcal Ursav'ın da aynı şekilde sanık Yalçın'ın Ülkücü örgütten korktuğunu kendisine söylediğini beyan etmişlerdir. Sanık Yalçın Gömlüksiz 22.7.1979 günlü ifadesinde, kayıtlı olmakla beraber Büyük Ülkü Derneği'ne devam ettiğini, fikir olarak Ülkücü olduğunu, öteki iki sanığın, kendisinin dernekte otururken, Emniyet Müdürünü kurşunlayacağız diyerek tehditle olaya karıştığını, Ü.G.D. Başkanlığından korktuğu için yakalandıktan sonra öteki sanıkların ismini vermediğini, daha sonra olayı itiraf ettiğini, sanık Hakkı Emiroğlu ise 23.7.1979 günlü sorgusunda, Ü.G.D. ye gelip gittiğini, ancak derneğe kayıtlı olmadığını, Emniyet Müdürü ile herhangi bir husumeti bulunmadığını beyan etmişlerdir.

Tüm bu bulgular; sanıkların eylemlerinin, önceden kendi aralarında anlaşarak tasarlıyarak, örgütsel içerikli, sıkıyönetim ilân nedenlerinden olan, Anayasa'nın tanıdığı temel hak ve özgürlükleri ortadan kaldırmaya yönelik ve terör havası yaratmaya matuf yaygın şiddet eylemi olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Öte yandan 1402 sayılı Yasa'nın 13. maddesi C.M.U.K.nun 3. maddesindeki irtibat tanımından ayrılmış ve geniş anlamda " Umumi ve müşterek gaye içinde irtibat" tan sözederek görevli mahkemenin belirlenmesini öngörmüştür. Bu duruma göre, suçun sıkıyönetim bölgesi dışında işlenmesi, 1402 sayılı Yasa'nın 13. maddesi uyarınca, suçun; sıkıyönetim ilânına neden olan suçlar türünde olması ya da bu suçlarla genel ve ortak amaç içinde bağlantılı bulunması koşuluyla sıkıyönetim askeri mahkemesi'nde görülmesine engel olamaz. Olayda sanıklara atılı suçlar, yukarıda açıklandığı üzere sıkıyönetim ilânına neden olan suçlardan olduğu gibi, sıkıyönetim askeri mahkemeleri-

Esas NO: 1980/112

nin el koyduğu, bu tür örgütsel nitelikli suçlarla genel ve ortak amaç içinde ve 1 .
maddede belirlenen biçimde bağlantılı bulunmaktadır.

Bu nedenle davanın Askeri Yargı yerinde görülmesi gerektiğinden
Erzincan-Erzurum-Kars İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Askeri Mahkemesi'n
yapılan başvurusunun reddine karar verilmelidir.

Bu görüşe Servet Tüzün ve İsmet Onur katılmamışlardır.

SONUÇ : Anlaşmazlığın, niteliğine göre Askeri Yargı yerinde çözülmesi ge
rektiğine, Bu nedenle Erzincan-Erzurum-Kars İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı
Askeri Mahkemesi'nce yapılan başvurusunun reddine, Servet Tüzün ve İsmet Onur'un karşı
oylarıyla ve oyçokluğuyla 9.6.1980 gününde kesin olarak karar verildi.

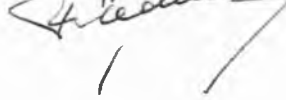
Başkan

Ahmet H. Boyacıoğlu

Üye

Fethi Özdural

Üye

İsmail Özü

Üye

Hakkı Müderrisoğlu

Üye

Şeref Tolungüç

Bu kararın Resmi gazete'Ve
yayını uygundur.

Başkan

Üye

Servet Tüzün

Üye

İsmet Onur

S/K

Sanıklara isnat olunan eylemlerinden dolayı yargılanmaları gereken görevli ve yetkili mahkemenin tayin ve tesbit edilebilmesi için evveleminde sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görev ve yetkilerini gösteren 1402 sayılı sıkıyönetim kanununun ilgili maddelerinin değerlendirilmesi gerekir.

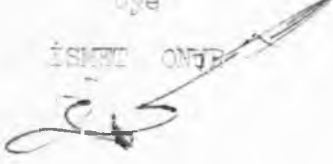
Sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görev ve yetkileri 1402 sayılı sıkıyönetim kanununun 13.,14.,ve 15. maddeleri ile tedvin edilmiştir.Sanıklara isnat olunan suçlar sıkıyönetim bölgesi dışında işlenmiş olduğuna ve sıkıyönetim bölgesi dışında işlenen suçlara, sıkıyönetim askeri mahkemelerinde bakılması esas ve usulü aynı kanununun 1728 sayılı kanunun değişik 13. maddesi 2.cümlesinde belirtildiğine ve bu cümlede aynen"....sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibatlı bulunan suçları işleyenlerin davalarına,suç sıkıyönetim bölgesi dışında işlenmiş (sa dahi sıkıyönetim askeri mahkemelerinde bakılır"denildiğine nazaran,sıkıyönetim askeri mahkemelerinin sıkıyönetim bölgesi dışında işlenen suçlara bakabilmesi için dava konusu eylemin,"sıkıyönetim askeri mahkemesinin el koyduğu herhangi bir suçla genel ve ortak amaç içerisinde bağlantılı olarak"işlenmiş olması gerekir.

Tetkik konusu fiillerin,sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla genel ve ortak amaç içerisinde irtibatlı olarak işlenmiş olduğunu zahire çıkaran dava dosyasında bir delil bulunmadığına ve bu durum muvabehesinde de mezkûr maddede yer alan sıkıyönetim askeri mahkemelerince el konulmuş suçla "genel ve ortak amaç içerisinde irtibatlı olması"koşulu gerçekleşmediği gibi herhangi bir bölgede Anayasa'nın 124.maddesinde yer alan ve sıkıyönetim ilan sebeplerini teşkil eden nitelik ve nicelikte bir olayın meydana gelmiş olup olmadığının takdiri ve değerlendirilmesi Türkiye Büyük Millet Meclisinde onanması koşuluyla,Bakanlar Kuruluna ait olduğuna göre,sıkıyönetim ilan edilmiyen bu bölgede meydana gelen eylem için,Anayasa'nın 124.maddesi gereğince yetkili mercinin bu şekilde bir takdir ve kabul hakkını kullanmış olduğu düşünülmiyeceği ve uygulamada olduğu gibi sıkıyönetim bölgeleri dışında,sıkıyönetim ilan ve sebeplerinin mevcut olduğunun yetkili mercilerce saptanması halinde işbu bölgede de sıkıyönetim ilan edilme cihetine gidilebileceği cihetle, sıkıyönetim ilan edilmiyen bir bölgede işlenen hiçbir suç sıkıyönetim ilanına sebep olan suç olarak kabul edilemez.Bu nedenlerle sıkıyönetim bölgesi dışında ve sıkıyönetim ilanından sonra işlenen dava konusu fiillere sıkıyönetim askeri mahkemelerinde bakılamıyacağı görüşünde olduğundan;Uyuşmazlık konusu dava dosyasındaki

fiilleri işledikleri iddia olunan sanıkların yargılamalarının Askeri Yargı yerinde görülmesine ilişkin çoğunluk kararına bu gerekçe ile katılmıyoruz.

Üye

İSMET ONUR

Üye

SERVET TÜZÜN

